

امور تحریریه ایچون فؤاد بکه
وامور اداره ایچون آرتین افندی به
مراجعت اولنور.

— ❦ —

مسئله مزه موافق آثار قبول اولنور.
درج اولمیان اوراق اعاده اولنماز.

معارف و مسائل

اداره خانه سی باب عالی جاده سندده
۵۲ نومرولی « شرکت مرتبیه »
مطبعه سیدر.

— ❦ —

استانبول ایچون سنه لکی مطبعه دن
آلنق شرطیله ۴۰ طشره لره پوسته
اجرتیله برابر ۶۰ غروشدور.

نسخه سی ۱ غروش

پنجشنبه کونلری نشر اولنور ادبی، فنی و صناعی غزته در ❦

نسخه سی ۱ غروش

تراجم احوال

ابن خلدون

اصل اسمی «عبد الرحمان» اولوب لقبی «ولی الدین» در. اجدادی نامی «عبد الرحمان ابن محمد ابن محمد ابن حسن ابن محمد ابن جابر محمد ابن ابراهیم ابن محمد ابن عبد الرحمان ابن خلدون در.» (۷۳۲) سنه هجریه سنه تونسده تولد ایتمش وابتدا قرآن کریمی حفظنه آلهرق قرائت سبعة مشهوره بی او کړندکدن صوکره والد ماجدی شیخ محمد التونسی الاشبلی الوابی و سائر علماء بنامدن علوم بحریه بی تعلیم و تکمیل و فنون شقی بی آز بر مدت ایچنده تحصیل ایله مش ایدی. (۷۵۳) ده اولا علامت نویسلک وظیفه سیله فاس امیری ابو عنانک نزدنده دیوان امیره کتابتنه نائل اولمش ایسه ده بوجهته امیری تقریبی اصحاب اغراض چکمه دکرنندن بر طاقم اتهامات عزوی ایله بلا جنجه مومی الیهی حبسه القا ایتدیردیله !! (۷۵۹) ده شاهک وفاتی وقوعی ایله وزیری «حسن بن عمر»، مومی الیهک سیلانی تحلیه ایتدیروب ینه مأموریت قدیمه سنه ارجاع ایدلدی. اووقت عنان حکومت ید امیر ابی ساله تودیع ایدلمکله بودخی (ابن خلدون) ی عهده سندن سر کتابت مأموریت مهمه سی اولدینی حالده امور ضبطیه و دعاوی محکمه لرینه مأمور و تعیین ایله دی.

چوق کچمکسزین امیر مشارالیهک ده ارتحالنه مبنی عمر ابن عبد الله، شاه اولدی. بر آراق شاه مشارالیهک حاصل اولان برودتندن دولای (۷۶۴) ده فاسدن مفارقتله اندلسه کیتدی وهر برنده بر مأموریتده بولنهرق خیلی ولایت کشت و کذار ایتدی. آرتق جمله سندن فراغتله درت سنه قدر گوشه انزوایی اختیار ایدهرک بش

آی ظرفنده مشهور انام اولان تاریخنه جمع و تسوید و (۷۸۰) ده ینه تونسده عودت ایله مش ایدی. اوزمان، تونس امیری ابی عباسه تاریخ مزبور ی عرض و تقدیم ایتدکده فوق العاده مظهر تقدیر و التفات اولوب اکالی دخی بالخاصه اراده بیورلمغله تاریخ مذکورک معلوم اولان مقدمه سندن باشقه [اخبار بربر] و وقوعات سائره بی حاوی بو. لسان بقیه سنی تصنیف و اکال ایله دی. بعده ادای فریضة حج شریف ایچون استحصال رخصت ایدهرک سنه مذکور شعبانده عازم راه بیت الله اولدی. بعد الحج شهر ذی القعدة ده مصره عزیمت ایتمش ایدی که او تاریخده مصرده ملوک چرا کسه دن سلطان (برقوق) اجرای احکام ایدیور ایدی.

بر مدت ده مصرده تعلیم و تدریس ایله اشتغال ایدوب (۷۸۶) ده قضای مالکیه حاکم نصب اولنهرق ایکی سنه صوکره کبرا و علمادن بر طاقم اصحاب حسدک تیر طعن و اغراضه هدف اولدقده نزد سلطانده اقامه دعوی ایله علیه سنده واقع اولان اسنادات ایله افک و افترا لر نه درجده سوء نیتدن ایلری کلدیکی وانحق آشکار اولان علو طینت و فضل و کالنه کین و حسد دن منبعث اولدینی تظاهری ایتمکله جمله سنه دعوا ده شمشیر ایهات و اسکات ایله غلبه چالمش ایسه ده نه قدر اولسه معنا دلکیر اولوب بقاسی ده اویمیه جغندن قضادن استعفا ایدهرک ینه برایام وحدت کزین راحت اولدی.

(۷۸۹) ده ینه جانب حجازه عزیمتله بعد الحج (تیمورلنک) ک واقعه معلومه سنده (۸۰۳) تاریخنده) شام لبرفته کیتش و نصلسه تیمورلنکه اسیر اولهرق حضورنده بعض خصوص صاادن ایدیلن سؤاللره ویرمش اولدینی حکمت آمیز جوابلر، تیمورلنک طرفندن التفات و اعزازینه باعث اولمش ایدی. مستریح البال بروقت کجیردکدن صوکره

مصرده قالان تاریخلرینک اخذی ضمنده عزیمتیه استحصال مساعده ایدهرک بو وسیله ایله (تیمورلنک) ک لاندن یاقه بی صیروب مصرده بر مدرسده تدریس ایله امرار ایام و روزگار ایله مکده ایکن (۸۰۸) سنه سی رمضان شریفنک یکر می آلتنجی چهارشنبه کونی تبدیل جامه زندگانی ایتدی.

جسد شریفی، (باب النصر) خارجنبده — مقابر الصوفیه — نام محله دفن ایدلمشدر. شمعی الده مشهور و متعارف اولان تاریخندن باشقه قصیده برده اوزرینه شرح منیف و نیجه نیجه قصائد و اشعاری و مؤلفات سائره سی بولندینی نوشته اوراق توارینخدر.

اشهر آثارندن: (عنوان العبر و دیوان المبتدا و الخبر فی ایام العرب و الحجم و البربر) نام تاریخ لطیفی شمعیکی (مقدمه ابن خلدون) دیدیکمز تاریخک مقدمه سیدر.

حیوانات اهلیه

حیواناتک اقالیم مختلفه نک هوا و طبیعتله صوک درجه قدر امتزاج ایتدیرلدیکی بویه بر زمانده، اولدقجه احوالی مجهول بر حیوانک نظر خلقده تبیین و ارائه سی ایچون آنک خصائل و اوصافنک هرجهته اعلان و تشریه نه غیرت ایدلدیکی و بیوک کوچک بر طاقم طبیعیون بو مخلوق جدید الکشفک بدایع خواصنه دأر جلدلره رساله لر تألیفنه مسارعت و اقدام کوستردکاری حالده اعصار مدیده دن بری عموماً مشاغل و حرکات مزده بزله هر بری بر معین بی عدیل محلیه قائم اولدقن باشقه اقوات یومیه مزک استحصالنده کذلک هر بری بر صورتله ایفای حسن خدمت ایتمکدن بر آن تجویز تراخی و قصور ایتیه بن حیوانات اهلیه مزک تدقیق جنس و معیشتلری امرنده — یالکز برایکیسی مستثنا طو تلق

اوزره — تاریخ طبیعی علمای صرف لسان و تهیز بیانه کویا حاجت کورمه مش، یا خود اعتنا کوسترمه مشلدر. فرانسه علوم طبیعی اربابی میاننده اگ زیاده کسب اشتهار ایتش اولان (قووییه) [۱] بیله ائرنده حیوانات مأنوسه یی کویا برلا حقه غیر مهمه کبی حیوانات وحشیه مجتک نهایتنه علاوه ایتشدر. یالکز (بوفون) ایله (ژوفرو و استیلر) ایلك مجتکرنده حیوانات مذکورنه اوصاف و خندماتی ذکر ایتکله قاعده انصاف و حقانیت رعایت ایتشدر.

منازل و مساکن زده تربیه و تکثیر ایتکده اولدیغمز حیوانات جنسلی هیج اولمازسه ممالک بعیده دن جلب اولوب شمعی به قدر یالکز برقاج نوعی دائرة انسته ادخاله موفق اوله نیلدیگمز حیوانات متوحشه قدر شایان تدقیق و مطالعه بولندقلری حالده بو زمینده — مختصرجه اولسون — برشی یازلماسی باعث استغرابدر. اروپا علم حیوانات اربابی، بو کونکی حیوانات اهلیه مرک اصلی بر عتیق اورمانلرنده یاشایان حیوانات وحشیه ده آرا مشلر واک قدیم ملل متمدنه نك، تهوین احتیاجلرینه مدار اولان، حیوانات مأنوسه یی فتح و استیلا ایتدکاری ممالکه نقل ایله اورانک اقلیمله امتزاج ایتدیر. دکارینی ومؤخرأ واصل سر منزل تمدن اولان آوروپالیرک دخی (جزایر جنوبیه) ایله (آفریقا) و (آمریقا) ده کذلك بوقاعده به اتباع ایتش اولدقلرینی اونوتمشلدر.

فی الواقع، بو کون قطعات مذکورده تعیش ایدن یرلی حیوانات میاننده آوروپادن مجلوب سائر جنس حیوانلرده ممزوج بولنقددر. شونی ده عرض ایدم که (حیوانات اهلیه) نامی آئنده افاده اولنان حیوانات، معلوم اولدینی وجهله (کومسده یاشایانلر) [۱] «قووییه» نك ترجمه حالی «معلومات» ک بشنهی نسخه سنده منرجدر.

ایله (آخورده یاشایانلر) دن مرکب اولمق اوزره ایکی قسمه منقسم بولندیغدن کافه سی بر صورتله تلقی اولنماه لیدر. بونلرک برنجیسی یالکز (افراد) مرتبه سنده قالور؛ ایکنجی سینک افرادیده بر طاقم شعبانه آیریلهرق (اجناس) تشکیل ایدر. اهلیه لفظی — معنای قیسنه نظراً — یالکز بو ایکنجی قسمه شامل اولوب اولکیلره (حیوانات مأنوسه) اطلاق دها موافق اولور. شوقدر و ارکه ادوار سالفهدن بری گرفتار بند اطاعت بولندقلرندن کندیلرنجه طبیعت ثانیه حکمنه کچمش اولان عادت و الفت جهتیله بشره سهولته گردنداده طوع و انقیاد اولمشلدر.

«بوانسیت عادتیه ده، حیوانک سر ارادتی صاحبی طرفندن بسته عنان حکم ایدلکدن صوکره آیاغنده کی زنجیرک چیقارلایغی کوندن باشلامشدر: بناء علیه تأثیری ده خصوصی و موقتدر».

«تأهیل ایسه، بالعکس زبده مخلوقات اولان انسانک درجه قدرتنه دلالت ایدن وقایع ثابت و عمومیه دن بری عد اولمالیدر: زیرا بو، سلسله غیر متناهیة بشریه نك ذریت غیر محدوده حیوانیه اوزرنده اجرا ایله دیکی برفوذ اولوب — افرادک تکثری اجناس و انواعک انبساط نامتناهیسنی منتج اوله جغندن — زماناً اولدینی کبی مکاناً ده نامحدوددر».

افرادک تلمکندن اجناسه انتقال او درجه باعث کلفت و مشقت، او مرتبه بادی اهتمام و قدرکه انسانک عصر لرحه طبیعت ایله پنجه لشدکن صوکره اجراسنه مقتدر اولدینی بوکی موققیاتک ندرتنه تعجب اولنما ملیدر. زمره حیوانیه نك مرکب اولدینی یوز قرق بیك جنسدن انسان یالکز قرقنی رام ایده یلشدر: فقط اجناسک تنوعی عددینک قلتنه بدلدر.

باشلیجه درت صنفه منشعب اولان

(حیوانات اهلیه) نك مقر و موطن اصلیلری، بعضیسی آوروپایه، بر قسقی آسیایه، بر قسقی آفریقا و آمریقایه منسوب اولمق اوزره پك مختلفدر. بناء علیه، حیوانات مذکورنه ک باشلیجه لرینک مسکن قدیمی نره لری اولوب نه صورتله جهات مختلفه ارضه انتشار ایتدکاریخی مجملأ بیان ایتک مناسب کورولمشدر:

عربلردن امیر (عبد القادر) ک، حقنده (انساندن صوکره مخلوقات سائر نه نك ال صوری، اک مفیدی واک عالی فطرتیدر) دیه ستایشکارانه بر لسان قوللاندینی (فرس) جنسی ازمنه عتیقه دن بری شرقک ملل خسه معظمه سی نژندنه استخدام اولنه کلشدر: آئوریه لیر ایله مصریلرک آثار و هیناکل قدیمه سنک بو حیوانک اشکالیه مر سوم و مزین اولدینی کورولش؛ هندیلر، ایرانیلر و چینیلیرک کتب تاریخیه سنده آندن بحث اولنش؛ فقط چینه صوکره دن ادخال ایدلایکی چینیلیرک (شوکیغ) تعبیر ایتدکاری بر مذهب کتابده مندرج بولنان فقره آتیه دن آکلاشلشدر:

«کوپک ایله آت حیوانات اجنبیه دن اولدقلری ایچون بسلمه ملیدر».

بونکله برابر چینیلیرک میلاددن ایکی بیك سنه مقدم آتی امور حربیه و صلیبه ده استعمال ایتدکاری ده معلومدر. هندروایات قدیمه سنده لون و انداملری پك مختلف آتلر ذکر اولندیغی کبی (وندیداد) نام کتاب عتیقک مندرجاتی آتک ایرانیلر نژندنه ده تأهیل ایدلش اولدیغه شمه بر اقیور. حتی حضرت سلیمان (ع) ک مکمل هاراسلری (حارا) واریمش. مرکبک آندن صوکره حیوانات اهلیه صره سنه کچمش اولدینی سوبله نیور. بوروایتده شایان قبول کوروله بیلیر. آسیا قطعه سنک غرب جنوبی جهتلریله مصرده مرکبک قرون متعده دن بری انسانک غاشیه کشی امتثالی بولندیغی محققدر. مصردن حضرت ابراهیمک کتیردیکی حیوانلرک بری ده مرکب اولدینی تورات شریفده مذکوردر.

بالطبع، بو حیوانلرک وطن اصلیلری ده

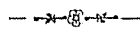
في الاصل تأهيل ايندلكرى ستملرده آرائلق اقتضا ايدر و آرائلديني صورتدهده حيوانات مزبورمك في الواقع من القديم اورالده نشو ونما بولدقلى آكلاشيلور. وحشى كچى، آسيای وسطى و خاصة تاتارستان و تبيت نواحيسنده اسكان ايدر، (كورخر) دنيلن وحشى حمارك مقرى سند و بلوچستان چوللرندن آفريقانك شرق شماليسنه قدر امتدار ايدر.

آفريقا بلا استتيا بنكلى حيواناتك منشأيدر. رنكلرى دوز و وحيد الشكل اولنر آسياده يتشمدر. بوحالده، آتک — رنكى دوز اولديغيچون — وطنى آسيا اعتبار اولنوبده، بنكلى و دوز رنكلى حيوانلر آراسنده بر صنف وسطى تشكىل ايدن «مركب»، يارى آسيادن و يارى آفريقادن اولمق اوزره اينكى پارچه يه مى آيرلهيدر؟ آت ايله مركب، حال طبيعيسنده، يالكز آسيا و آفريقايه مختصر بر صنف مخصوصنده داخل بولدقلى حالده سائر آكل نبات حيوانلرک بر عتيق اقسام ثلثه سنه شامل نوعلردن تولد ايتمش اولملرى جاي دقتدر.

اوروپا اورمانلرنده ياشايان و فرانسزجه (Sanglier) دينلن (يابان طوموزى) ايله قورسيقه نك (يابان قيونى) نه، بوقيل اهيل حيواناتك سراسله سى نظريه باقيه يور. كچه، تاريخ بوتصورى تكديب ايدىيور. سده نزد طبيعيونده عموماً بلااعتراض قبول ايدلمكدهدر.

غربك شرقدن صوكره و شرق واسطه. سيله كسب عمران و تمدن ايتديكى معلوم ايكن حيوانلرک انسان ايله ايلك انسيلى اوراده نصل وقوع بوله بيلور؟ آكر بو انسيلى شرقده حاصل اولمش ايسه ابتدا انسانك قيد انقيادينه آلمش اولدينى حيوانلرک اصلنى اوروپاده آرامقده نه معنى بولنه بيلور؟ مصر عتيق و آسيای قديم حيواناتك آروپادن اورالره نقل و تحويل ايدلمش اولدينى ادعا ايتك برنهرك منبعى ستمه آقديغنى توهم ايتك كى عبث اولمى؟

بناءً على ذلك، (ايزيدور ژوفرو-واستيلر) كچى، كدى، كوپك، طاق، كوكرجين، ايك بوجكى و حتى اوکوز قينلندن اولان باجمله حيوانات اهليه نك مولد قديمى شرق نواحيسى و على-الخصوص آسيا قطعه سى اولديغنى اثبات صدنده بولنان علم حيوانات علماسنك بوبابده كى فكرلرى مصيب و شايان امتثال كورولهيدر.

شهابلر

اوزرنده ساكن اولديغز كره ارضى هر طرفدن احاطه ايدن هواى نسيمى صاف و لطيف اولديغى كچهلرده قبه سمايه نظر اولنور. ايسه (شهاب) دينلن آثار مشاهده اولنور. شهابلر طبقى كوكب كى كوريلوب كوك يوزينك بر طرفدن ديكر طرفه سير سريع ايله حركت ايدرلر، بعضاده كيتدكلرى طرفه مضى برايز براقه رق لمحة البصرده منطفي اولورلر. بعض شهابلر سير و دور ايدر ايكن اطرافه قيقلم صاچارلر. حكماى متقدمين شهابلرى قبه آسمانى تزيين ايدن كواكبدن اولدقلى نطن ايله دكلرندن اسملرينه (اوچنجى كواكب) ديمشلم متأخرين حكما طرفندن اجرا ايديلن تدقيقات و تجارب عديده شهابلر كره سماده كوريلن كواكبدن اولدقلى و متقدمينك بوبابده كى فرضياتنك خطا اولديغنى ميدان ثبوت و بدهاته چيقار-مشدر.

شهابلر كواكبدن اولدقلى نيه اك بيوك دليل ايسه هر كچه نيجه بيك شهاب كورولديكى حالده فضاذه كى كواكبك تناقص ايتمه سى لازم كلور ايكن هيچ بر نقصان كورولمه سى كيفيتيدر. شهابلر ك طبيعتلى حقنده پك چوق فرضيات بيان اولمش ايسده اك زياده عقله قريب اولانى بونلر ك جوايچنده طيران ايدر و مواد غازيه دن مركب بر طاقم اجسام اولدقلىيدر. كره ارض حركتى سبيله اشبو

اجسامك بولدقلى محالره تصادف ايدر و شهابلر ك سرعت حركتلى حسييله بولنردن هر هانكيسى هواى نسيمى دروننه كيرديكى زمان هوا طرفندن ده مقاومت كوره رك محترق اولمغه هواى نسيمى يه كيروب چيقچه يه كوكب كى كورينور. ارضك اينكى مختلف محلنده بولدديغى فرض ايديلن اينكى راصد عيني شهابك حركتى صد ايدرك بونك كورونديكى و منطفى اولديغى نقطه لرى تعين ايدرلر ايسه سطح ارضدن نه قدر مرتفع اولدقلى نيه تقدير و تخمين ايتك ممكن اولور. بواصول ايله بولدديغنه نظراً شهابلر ك سطح ارضدن سكسان بيكدن يوز يكرمى بيك مترويه قدر يوكسك بولدقلى نيه تحقيق ايتمشدر.

شهابلر سنه نك اوقات مختلفه سنه نظراً بعضاً چوق و بعضاً آز كورونديكلى كى بر كچه نك مختلف زمانلرينه كوره دخى تزايد و تناقص ايدرلر. صوك بهار موسمده كچه لرى كورون شهابلر ك عددى ايلك بهارده كورونلردن زياده اولديغى كى كچه نك بدايتنده كوريلن شهابلر ك عددى صباحه قارشى كورينانلردن ده آذر.

شهابلر ك سير و حركت ايتدكلرى جهتلر دخى مختلف اولوب كييسى شرقدن غربه، كييسى غربدن شرقه و بعضيسى شمالدن جنوبه و جنوبدن شماله سير ايدرلر. انجق شرقدن غربه دوغرو سير ايدنلر ك عددى غربدن شرقه دوغرو حركت ايدنلردن ده چوق اولوب كذلك شمالدن جنوبه دوغرو سير و حركت ايدنلر بونك عكسى جهته تمايل ايدنلردن ده زياده مقدارده بولنورلر.

احجار سماويه همان هر كچه مشاهده اولنه بيلور سده آغستوس و ايلول آيلرنده مقدارلرى فوق العاده دنيله جك درجده آرثار. حتى بعض كچه لر اولوركه بر قاچ بيك عددينك بر آنده و مختلف جهتلره سير و حركت ايتدكلرى كورولور.

